

การพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน The Development of Creative Communication for Creating Love and Unity in the Group of Youth

พรสวรรค์ ศิริภิญญาภรณ์¹ พงษ์เทพ บุญเรือง² ศรีจิตรา นวรัตน์ภรณ์³

E-mail: pornsavarin.sir@lru.ac.th, manpongthep@gmail.com, srijitra9@yahoo.com³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน โดยใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำเสนอผลงาน และการประเมินผลงานของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 142 คน ดำเนินการพัฒนาโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ 1) การสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน 2) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีผ่านงานศิลปะ 3) การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความรักความสามัคคี และ 4) การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อสร้างความรักความสามัคคี หลังจากนั้นได้มอบหมายให้นักศึกษาสร้างสรรค์ผลงานตามหัวข้อที่ได้รับการอบรม และประเมินผลงานโดยการประกวดทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ พบว่า นักศึกษาสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความรักความสามัคคีสอดแทรกในผลงานศิลปะ การพูด การเขียน และบทเพลง ซึ่งผลงานดังกล่าวนี้ เกิดจากการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นสื่อในการสร้างความรักความสามัคคี ทำให้เยาวชนเกิดความตระหนักพร้อมที่จะปฏิบัติตาม เพื่อยุติร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ความรักความสามัคคี เยาวชน

Abstract

This article aims to develop creative communication in enhancing love and unity among youth by using the workshop method, presentation, and evaluation of the work of youth by 142 Thai majors from the Faculty of Humanities and Social Sciences at Loei Rajabhat University. Research was undertaken through workshops on the topics of 1) creating love and unity in youth groups, 2) creative communication through art to foster love and unity; 3) creative speech and writing to foster love and unity; and 4) creation to foster love and unity. Following that, students were assigned to create works based on the topics covered in the training, and the work was judged through a creative communication skills contest. It was found that students were able to create works that contained content about creating love and harmony through interventions in art, speech, writing, and music. Such works arise from developing creative communication skills as a medium to build love and unity, making youth aware and ready to follow and live happily with others.

Keywords: creative communication, love and unity, youth

ความนำ

การพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ มีความสมดุลตามเป้าหมายที่ประเทศต้องการ บรรลุในด้านความมั่นคงทางสังคม มีความสมานฉันท์ และมีการเสริมสร้างพลัง ลดความขัดแย้ง และแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทำให้มีความสุข และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืน แต่ปัญหาในการพัฒนาและการสร้างความมั่นคงของชาติที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ความขัดแย้งของคนในสังคม ความขัดแย้งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ความแตกต่างทางความคิด หรือความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง ฯลฯ ความขัดแย้งดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไข อาจนำไปสู่ความแตกแยกของคนในสังคมจนยากเกินจะแก้ไข ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความรัก ความสามัคคี ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสุขสงบร่มเย็น ทำให้สังคมน่าอยู่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีมิตรภาพที่ดีต่อกัน และนำไปสู่ความร่วมมือกันพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ทดเทียมนานาอารยประเทศ

ความรักความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากภยันตรายทั้งปวง กล่าวได้ว่า ความรักความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีนและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

การดำรงอยู่ของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความรักความสามัคคี การเสริมสร้างความรักความสามัคคีเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การเสริมสร้างความรักความสามัคคีมีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความปรองดอง การนำหลักการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจากความขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว อันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกในสังคมไทย

กลไกสำคัญในการสร้างความรักความสามัคคีอย่างหนึ่ง คือ การสื่อสาร เพราะการสื่อสารถือเป็นการส่งต่อข้อมูลจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งด้วยภาษากายและภาษาพูด โดยในการสื่อสารนั้นก็เพื่อให้บุคคลอื่นๆ เข้าใจในวัตถุประสงค์ของตนเอง และมีความเข้าใจที่ตรงกัน ป้องกันการผิดพลาดจากความคลาดเคลื่อนของข่าวสารนั้นๆ ซึ่งการสื่อสารมี 2 ทาง คือ การสื่อสารทางบวกและทางลบ ในการสื่อสารทางลบ จะทำให้เกิดความบาดหมางแค้นเคืองกันได้ ด้วยอาจจะเพิ่มเสริม เติมแต่ง จากผู้รับสารคนแรกและคนต่อไปจนกว่าข่าวสารนั้นจะได้ส่งต่อไปด้วยอารมณ์ และการสื่อสารทางบวกที่เราจะเรียกว่า “การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์” และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์นั้น เพื่อให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปในทิศทางบวก เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการติดต่อนั้นๆ

การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ จะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดี ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้เกิดขึ้น เนื่องจาก การสื่อสารเปรียบเป็นแกนกลางหลักของความสัมพันธ์ และหลายครั้งปัญหาของความสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ล้วนเริ่มต้นจากการสื่อสาร ทั้งความเข้าใจคลาดเคลื่อน ความขัดแย้ง การสื่อสารไม่ตรงกับใจ การเข้าใจผิด และอาจบานปลายกลายเป็นความบาดหมางจนไม่อาจสานต่อความสัมพันธ์ต่อกันได้ แม้จะตั้งต้นจากเจตนาของความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน หรือเจตนาในการสร้างความร่วมมือเพื่อทำงานร่วมกัน แต่ด้วยวิธีการอันขาดประสิทธิภาพจึงไม่อาจค้นพบหนทางที่จะเข้าถึงความสุขในความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันได้

การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะและฝึกฝนการสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสานสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมปัจจุบัน การสื่อสารอย่างสันติ (Non-violent Communication) คือทักษะการสื่อสารที่มุ่งเน้นการดูแลความสัมพันธ์ก่อนการแก้ไขปัญหาและมีรากสำคัญที่ยังลึกไปสู่การทำความเข้าใจตัวเองของผู้ฝึกฝน เป็นการสื่อสารที่มุ่งตรงไปสู่การสื่อความรู้สึกและความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ พร้อมไปกับการแสวงหาความเข้าใจในคู่สื่อสารอีกฝ่าย วิธีการนี้มีหลักการพื้นฐานคือ 1) มนุษย์ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความกรุณาเป็นพื้นฐาน 2) การจะแก้ปัญหาความขัดแย้งให้ได้ผลจะเริ่มที่การสานความสัมพันธ์ก่อนการหาวิธีการแก้ปัญหา 3) ให้ความสำคัญกับการดูแลและใส่ใจความต้องการของทุกฝ่าย และ 4) เบื้องหลังของทุกการกระทำเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง

ปัญหาการสื่อสารได้เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานหลายสิบปี แต่ในยุคปัจจุบันนี้ปัญหายังวิกฤติความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมีปัจจัยหนุนนำที่สำคัญนั้นคือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็ว เราจึงพบการสื่อสารและการใช้ภาษาไทยแบบผิดๆ มากมายจนเกือบจะกลายเป็นความคุ้นชิน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนยิ่งน่าเป็นห่วงมากที่สุด เพราะเป็นช่วงวัยที่มีการสื่อสารกันมากและมีรูปแบบการสื่อสารด้วยคำที่ทันสมัย มีความหมายเฉพาะสำหรับกลุ่มและช่วงวัย เยาวชนจึงขาดความคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม ไม่ว่าจะเกิดจากการรับส่งข้อความสั้น (SMS) การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การสนทนาออนไลน์ (MSN) หรือแม้แต่การแสดงความคิดเห็นในโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งคล้ายเป็นการสนทนากันธรรมดา แต่เมื่อได้เข้าไปศึกษาเชิงลึกแล้ว การสนทนาอันไม่มีขีดจำกัดทำให้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย เกิดการเลียนแบบและหลงเชื่อ ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังเช่นที่พบตามหน้าหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน และในขณะเดียวกันก็สร้างปัญหาให้แก่วงการภาษาไทยด้วย การขาดวิจรรย์ญาณในการรับข้อมูลข่าวสารก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ดังนั้น การพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ให้กับเยาวชน โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ให้มีจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยในการธำรงรักษาเอกลักษณ์ไทย ตระหนักและเห็นความสำคัญการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เหมาะสม และถูกต้อง จะเป็นวิธีการสำคัญ ที่จะทำใหเยาวชนตระหนักในการรับและส่งสารอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากภาษาที่สื่อสารนั้นสะท้อนความเป็นตัวของเราเอง ถ้าใช้ภาษาดี ภาษาที่ถูกต้อง ภาษาที่น่าสังคมไปในทางสร้างสรรค์ สร้างความรัก สร้างความสามัคคี สร้างความภูมิใจในชาติ จะทำให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม แต่ถ้าหากว่าใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องและใช้บ่อยๆ คนจะคิดว่าสิ่งนั้นถูกต้อง เป็นสิ่งที่ดี และจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

1. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ในกลุ่มเยาวชน

2. ขอบเขตของการศึกษา

2.1 การพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาที่ใช้กิจกรรมการพัฒนา จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่

1) กิจกรรมศิลปะ 2) กิจกรรมการพูด 3) กิจกรรมการเขียน และ 4) กิจกรรมการสร้างสรรค์บทเพลง

2.2 การเสริมสร้างความรักความสามัคคี ใช้วิธีการบูรณาการกับกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีผ่านงานศิลปะ 2) การพูดเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความรักความสามัคคี 3) การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความรักความสามัคคี และ 4) การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อสร้างความรักความสามัคคี

3. คำจำกัดความ

3.1 การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การสื่อสารทางบวกที่ทำให้คนรอบข้าง เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้งและนำมาซึ่งความรู้สึกและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

3.2 การพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดทักษะการสื่อสารทางบวก ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนา 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการพูด กิจกรรมการเขียน และกิจกรรมการสร้างสรรคบทเพลง

3.3 ความรัก หมายถึง พลังผลักดันที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ ถ้าเรามีความรักแล้วจะมีแรงกระตุ้นให้ทำงานด้วยความเต็มใจ

3.4 ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง วิวาทบาดหมางซึ่งกันและกัน

3.5 การเสริมสร้างความรักความสามัคคี หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ 1) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีผ่านงานศิลปะ 2) การพูดเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความรักความสามัคคี 3) การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความรักความสามัคคี และ 4) การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อสร้างความรักความสามัคคี

3.6 เยาวชน หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ชั้นปีที่ 1-4 ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

การสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสังคม ซึ่งผลให้ชีวิตและสังคมดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้ เมื่อใดที่ไม่มีการสื่อสาร เมื่อนั้นก็ไม่มีสังคม และในทางตรงกันข้าม หากไม่มีสังคมก็ไม่มีมีการสื่อสาร นอกจากการสื่อสารและสังคมจะเป็นเสมือนเงาของกันและกันแล้ว การสื่อสารยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต มีความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการพัฒนา จึงถือได้ว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ สังคม และประเทศชาติ

การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การสื่อสารทางบวกที่ทำให้สมาชิกไม่ว่าในครอบครัว องค์กร หน่วยงานหรือคนรอบข้าง เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้งและนำมาซึ่งความรู้สึกและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน หากนำทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในชีวิตประจำวันหรือระหว่างการทำงานจะก่อประโยชน์มากมาย ซึ่งการสื่อสารเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาตนเองและสู่การเป็นมืออาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงโควิดที่ทำให้การทำงานเปลี่ยนไป การสื่อสารระหว่างกันจึงจำเป็นต้องปรับไปด้วยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สุด (วิมาลี วิวัฒนกุลพาณิชย์, 2565) ยกตัวอย่าง เช่น

1. การพูดคุยแบบเผชิญหน้า เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการสื่อสาร การพูดคุยแบบเผชิญหน้า (face-to-face) ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในออฟฟิศหรือห้องประชุมเท่านั้น ในยุคที่ผู้คนทำงานที่ไหนก็ได้ทุกที่ทุกเวลา อาจคุยกันผ่านเทคโนโลยีก็ได้

2. ใส่ใจในคำติชม คำติชมหรือคำวิจารณ์ถือเป็นเรื่องดีมา โดยเฉพาะการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์เป็นไปในทางบวก นอกจากเป็นกำลังใจให้คนทำงาน ยังทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นมาถูกทิศทางแล้ว และเป็นประโยชน์ในการนำคำวิจารณ์นั้นไปพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น

3. รับฟังคนรอบข้าง การสื่อสารไม่ได้หมายถึงการพูดอย่างเดียว ครึ่งหนึ่งของการสื่อสารประกอบด้วยการฟัง สิ่งที่จะทำให้เกิดการรับฟังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การฟังเชิงรุกหรือการรับฟังอย่างตั้งใจ (Active listening) อยู่กับเรื่องราวของคนที่เราได้พูดคุยเพื่อจะได้เข้าใจและตอบสนองต่อการสื่อสารจากอีกฝ่ายได้ถูกต้อง การรับฟังด้วยใจเป็นพื้นฐานสำคัญของการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อทำให้ภารกิจหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้บรรลุจุดประสงค์

4. ไม่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ฝึกทักษะในการทำความเข้าใจผู้อื่นด้วยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา จำลองภาพการอยู่ในสถานการณ์ของคนอื่น จะทำให้เห็นมุมมองที่ต่างออกไปมากกว่าที่จะมาจากสายตาตัวเองหรือความคิดของตัวเองเพียงด้านเดียว การทำความเข้าใจผู้อื่นทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และอารมณ์คือหัวใจสำคัญของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เมื่อนำมาใช้ในการทำงานจะช่วยลดความขัดแย้ง และการทำงานดำเนินไปอย่างราบรื่น

5. การใช้วัจนภาษา เนื่องจากในการสื่อสารระหว่างกันเราไม่ได้ใช้แค่คำพูด (verbal language) เท่านั้น แต่สิ่งที่มาควบคู่กับคือวัจนภาษา (non-verbal language) ด้วย ซึ่งในชีวิตประจำวัน การสื่อสารด้วยวัจนภาษา เช่น น้ำเสียง การแสดงออกทางสีหน้า การใช้ท่าทางต่างๆ ซึ่งเป็นภาษากายนั้นอาจมากกว่าการสื่อสารผ่านคำพูดด้วยซ้ำ เหมือนวลีในเพลงดังเพลงหนึ่งว่า You say it best when you say nothing at all ซึ่งหมายถึง ในบางครั้ง การสื่อสารที่ดีที่สุดก็คือการไม่ได้เปล่งคำพูดออกมา ดังนั้นขณะสื่อสารจึงควรฝึกควบคุมภาษากายด้วย เช่น การขมวดคิ้ว การถอนหายใจ การกอดอกที่อาจทำให้เข้าใจผิดว่าเครียด ไม่พอใจ เบื่อหน่าย หรือไม่เป็นมิตรทั้งที่ความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่อง สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว (นวฉวี ประเสริฐสุข, 2558) ได้นำเสนอรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ไว้ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการสื่อสารของ MC Leod และ O'Keefe ที่มี 4 รูปแบบ ได้แก่ แบบเห็นพ้องต้องกัน แบบเปิดเสรีทางความคิด แบบปกป้อง และแบบปล่อยปละละเลย และ 2) รูปแบบการสื่อสารของ Epstein และคณะ ที่มี 4 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารที่มีเนื้อหาชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย การสื่อสารที่มีเนื้อหาชัดเจนแต่ไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย การสื่อสารที่มีเนื้อหาไม่ชัดเจนแต่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย การสื่อสารที่มีเนื้อหาไม่ชัดเจนและไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย ทั้งนี้รูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันในครอบครัวจะส่งผลต่อสมาชิกครอบครัวในลักษณะต่างๆ ทั้งสุขหรือทุกข์ก็ได้ สมาชิกครอบครัวจึงควรเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจกัน เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งก็คือการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์หรือการสื่อสารทางบวก

จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในองค์กรหรือครอบครัว ล้วนแต่ให้ความสำคัญของการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งวัตถุประสงค์ของบทความนี้ต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ให้กับเยาวชน เพื่อเสริมสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน

การเสริมสร้างความรักความสามัคคี

ความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากพหุภัยทั้งปวง ดังนั้นกล่าวได้ว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและการดำรงอยู่ของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความสามัคคี การเสริมสร้างความสามัคคี เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การเสริมสร้างความสามัคคีมีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความปรองดอง การนำหลักการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจากความขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว อันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกในสังคมไทย (จักรพงษ์ อยู่บางช้าง, 2563) ซึ่งในหนังสือ “คุณธรรมนำชีวิต พลิกวิกฤตเป็นโอกาส” ของขจิตถัย บุรุษพัฒน์ (2556) ที่กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ดังนี้

1. โอบอ้อมอารีมีน้ำใจ ความโอบอ้อมอารี ความเมตตา เอื้ออาทร ปรารถนาดีและมีน้ำใจไมตรีที่ผู้คนในสังคมมีให้แก่กันนั้นทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความเห็นอกเห็นใจกัน ใครที่มีปัญหาหรือเรื่องเดือดร้อนใจก็จะได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูล รักและเข้าใจกัน เมื่อความรักเกิดขึ้นในหัวใจ อะไรๆ ก็ดี ความสามัคคีก็ตามมา

2. รู้ภัย การทำอะไรให้ถูกใจผู้คนไปเสียทุกอย่าง คงเป็นเรื่องยากที่จะทำได้ ย่อมมีบ้างเป็นธรรมดาที่คำพูดและการกระทำบางอย่าง อาจไปขัดหูขัดตาขัดความรู้สึกของคนอื่น หากถือสาคิดว่าเป็นเรื่องใหญ่ สิ่งเลวร้ายก็เกิดขึ้น อาจนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ฉะนั้นการให้อภัยเมื่อมีใครมาทำให้เกิดความรู้สึกโกรธ เกิดความไม่พอใจ การให้อภัยเป็นการให้ทานที่ยิ่งใหญ่ เป็นการสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อความรักความสามัคคีเป็นอย่างดี

3. ไว้เนื้อเชื่อใจ เมื่อเกิดความไว้เนื้อเชื่อใจ เกิดความไว้วางใจกันแล้ว การพูดจาทำความเข้าใจกันก็ทำได้ง่าย การไว้วางใจทำให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจกัน อันเป็นรากฐานสำคัญของความรักความสามัคคี เมื่อใดที่เกิดความหวาดระแวงแคลงใจ เกิดความสงสัยในความจริงใจของอีกฝ่ายหนึ่ง การจะพูดจาทำความเข้าใจให้เกิดความรักความสามัคคีมีความปรองดองกันก็ยากที่จะเกิดขึ้นได้

4. ร่วมมือร่วมใจ ความรักความสามัคคีเป็นที่มาของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมมือร่วมใจในการทำกิจการงานต่างๆ การทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ไม่มีใครสามารถทำแต่เพียงลำพังได้ ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย องค์กรใด หน่วยงานใด ผู้คนมีความสามัคคี กลมเกลียว มีความรัก ความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน การทำงานเป็นทีมก็จะเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ บรรยากาศในที่ทำงานเต็มไปด้วยมิตรจิตมิตรภาพ ทุกคนมีความสุขความพอใจในผลงานที่ร่วมมือกันทำงานสำเร็จ

5. รู้รักสามัคคีด้วยพระบารมีในหลวง ประเทศไทยและประชาชนคนไทยโชคดีที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหลักของบ้านเมืองมาเป็นเวลายาวนาน มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระปรีชาสามารถ เป็นศูนย์รวมจิตใจ และเชื่อมความรักความสามัคคีของคนในชาติ ให้สมานฉันท์เป็นหนึ่งเดียว พระองค์ทรงรักและห่วงใยปราชญ์ให้ประชาชนคนไทยมีความสามัคคีกลมเกลียว

รักใคร่ปรองดองกัน ดังจะเห็นได้ จากพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆ ดังนี้ “...ประเทศไทย ถ้าประชาชนพลเมือง มีความสามัคคีกลมเกลียวกันดีมีระเบียบวินัย ประเทศนั้นก็เจริญและอยู่ในฐานะดี จึงเห็นได้ว่า ความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างคนในชาติ และความเข้าใจรักใคร่ระเบียบวินัย เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง ที่จะช่วยนำประเทศชาติสู่ความวัฒนาถาวร” “...ต้องสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันโดยแท้จริง จึงจะทำให้บ้านเมืองของเราอยู่ได้” ในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549 ทรงมีกระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรักความสามัคคีที่คนไทยร่วมมือ ร่วมใจรักษาและพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง สืบต่อกันมาตลอดรอดฝั่ง ดังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความรัก ความเมตตาต่ออาณาประชาราษฎร์ทรงปรารถนา ให้คนไทยทุกหมู่เหล่าได้มีความรักความสามัคคี มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ได้ทรงเพียรพยายาม ปลุกฝังในเรื่องนี้เสมอมา จึงหวังว่าบรรดาผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อพระองค์จะได้เกิดจิตสำนึก นึกถึงน้ำพระทัยในความห่วงใยของพระองค์ หันหน้ามาทำความเข้าใจ ให้อภัยกัน ช่วยกันสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในชาติบ้านเมืองของเราให้ได้

ความรักความสามัคคีเป็นพลังสำคัญที่จะนำสิ่งที่ดีงามมาสู่บ้านเมือง ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติบ้านไหนเมืองไหนที่คนในชาติขาดความสามัคคี มีความแตกแยกแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย แบ่งชั่ว แบ่งดี มีอคติต่อกัน บ้านนั้นเมืองนั้นก็จะมีแต่ความระส่ำระสาย ความเดือดร้อนวุ่นวายไม่รู้จักสิ้น ทั้งนี้เพราะ “สนิมเกิดแต่เนื้อในตน ชาติจะย่อยยับอัปยศ เพราะคนในชาติขาดความสามัคคี” ฉะนั้นจงมาช่วยกันสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดในบ้านเมืองของเรา ด้วยการหันหน้าเข้าหากัน ให้อภัยกัน มีความเข้าใจอกเข้าใจกัน ยอมรับความแตกต่างทางความคิด คิดถึงประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “บ้านเมืองจะมั่นคงปลอดภัย ถ้าคนไทยรู้จักสามัคคี”

สังคมใดที่ผู้คนส่วนใหญ่ ในสังคมมีความรักใคร่ กลมเกลียวกัน สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสงบสุข เพราะสภาพสังคมแบบนี้ จะมีบรรยากาศของความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล และร่วมมือร่วมใจกัน ความรักความสามัคคีจึงเป็นคุณธรรมสำคัญที่จะนำความสงบสุขความเจริญก้าวหน้ามาสู่บ้านเมือง

การพัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน

ความรักความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากภยันตรายทั้งปวง กล่าวได้ว่า ความรักความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและการดำรงอยู่ของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความรักความสามัคคี การเสริมสร้างความรักความสามัคคีเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ กลไกสำคัญในการสร้างความรักความสามัคคีอย่างหนึ่ง คือ การสื่อสาร โดยเฉพาะ “การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์” เนื่องจากการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ จะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดี ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้เกิดขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้เล็งเห็นปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยิ่งวิกฤติรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมีปัจจัยหนุนนำที่สำคัญนั้นคือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็ว จึงพบการสื่อสารและการใช้ภาษาไทยแบบผิดๆ มากมายจนเกือบจะกลายเป็นความคุ้นชิน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนยิ่งน่าเป็นห่วงมากที่สุด เพราะเป็นช่วงวัยที่มีการสื่อสารกันมากและมีรูปแบบการสื่อสารด้วยคำที่ทันสมัย มีความหมายเฉพาะสำหรับกลุ่มและช่วงวัย เยาวชนจึงขาดความคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม จึงได้พัฒนาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ให้กับเยาวชนให้ตระหนักในการรับและส่งสารอย่างสร้างสรรค์ที่นำสังคมไปในทางสร้างสรรค์ สร้างความรัก สร้างความสามัคคี สร้างความภูมิใจในชาติ

หลังจากได้ดำเนินการอบรมการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน โดยใช้รูปแบบการอบรมออนไลน์ จำนวน 4 รุ่น/หัวข้อ ได้แก่

รุ่นที่ 1 หัวข้อ “การสร้างความรัก ความสามัคคีในกลุ่มเยาวชน”

รุ่นที่ 2 หัวข้อ “การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ผ่านงานศิลปะ”

รุ่นที่ 3 หัวข้อ “การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ในกลุ่มเยาวชน”

รุ่นที่ 4 หัวข้อ “การสร้างสรรค์บทเพลง เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ในกลุ่มเยาวชน”

หลังจากนั้น มอบหมายให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม เพื่อสร้างสรรค์ผลงานตามหัวข้อที่รับการอบรม และประเมินผลงานโดยการประกวดทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ในกลุ่มเยาวชน ผ่านผลงานศิลปะ การสร้างสรรค์บทเพลง การเขียน และการพูด พบว่า นักศึกษาสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความรัก ความสามัคคี สอดแทรกในผลงานดังต่อไปนี้

1. ผลงานศิลปะ

นักศึกษาได้นำแนวคิดด้านความรัก ความสามัคคี มาสร้างสรรค์เป็นผลงานผ่านศาสตร์ทางศิลปะ โดยวาดภาพสื่อความหมาย เช่น ตัวอย่างภาพที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตรอบตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของสัตว์ เช่น มด ที่แสดงถึงความสามัคคีในการสร้างรัง หรือหาอาหาร รวมทั้งผลงานภาพวาดที่นำเอาเหตุการณ์ในปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ นั่นก็คือ วิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งท่ามกลางวิกฤติเหล่านั้น ภาพวาดได้สื่อให้เราเห็นถึงความสามัคคีของคนในชาติร่วมแรงร่วมใจช่วยกันป้องกันและยับยั้งเชื้อโรคดังกล่าวทุกวิถีทาง สิ่งเหล่านี้ ล้วนสะท้อนผ่านภาพวาดให้เยาวชนได้รู้จักสามัคคีรวมพลังให้ประเทศพ้นจากวิกฤติไปได้

2. การพูดเชิงสร้างสรรค์

นักศึกษาได้สอดแทรกเนื้อหาการโน้มน้าวให้เยาวชนเกิดความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้น โดยการพูดเชิญชวนเยาวชนให้รู้จักสามัคคีในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาต่างๆ การไม่สร้างความขัดแย้ง เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ ล้วนนำพาให้เยาวชนได้ตระหนักและสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศต่อไป

3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์

ในด้านการเขียน นักศึกษาได้นำศาสตร์การเรียนรู้ทางด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์มาเขียนในรูปแบบบทความเพื่อสื่อสารเชิญชวนเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจเรื่องความรักความสามัคคี เริ่มตั้งแต่สิ่งเล็กๆ ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ การแสดงออกความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน หากทุกคนหันมาพูดคุยด้วยเหตุผล ก็จะไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดในสังคม รวมถึงการมีความโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ มีมิตรไมตรีต่อผู้อื่นในสังคม สิ่งเหล่านี้ คือการสร้างพื้นฐานความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมได้

4. การสร้างสรรค์บทเพลง

การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ด้วยบทเพลงนั้น เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า วงการเพลงมีการพัฒนาและเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน นักศึกษาจึงใช้บทเพลงในการเสริมสร้างความรักความสามัคคีให้กับเยาวชน โดยการแต่งเนื้อร้อง ทำนองเพลงขึ้นมาใหม่ โดยเนื้อหาของเพลงเน้นไปทางการสร้างความรักความสามัคคีให้กับเยาวชน โดยการนำพฤติกรรมการใช้ชีวิตของเยาวชนในปัจจุบัน มาสร้างสรรค์เป็นบทเพลง เช่น บทเพลงอ่าวน้ำพร้าวสกาใจ ที่บ่งบอกถึงเรื่องราวของการทิ้งขยะไม่เป็นที่ของบุคคลที่มาเที่ยว บทเพลงยังเชิญชวนเยาวชนหรือผู้ที่ไปเที่ยวอ่าวน้ำพร้าวให้หันมาร่วมมือร่วมใจกันเก็บขยะเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นผลงานศิลปะ การพูด การเขียน และบทเพลง ล้วนเป็นผลงานที่เกิดจากการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อในการสร้างสรรค์และสอดแทรกความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชน และสร้างความตระหนักให้เยาวชนได้ปฏิบัติตามเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ภาพที่ 1 กิจกรรมการนำเสนอผลงานของนักศึกษา

บทสรุป

ความรักความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากภยันตรายทั้งปวง และ “การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์” ผ่านผลงานศิลปะ การพูด การเขียน และการสร้างสรรค์บทเพลง เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดี ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน เนื่องจากเป็นผลงานที่เกิดจากการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อในการสร้างสรรค์และสอดแทรกความรักความสามัคคีให้เกิดในหมู่เยาวชน และสร้างความตระหนักให้เยาวชนได้ปฏิบัติตามเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2556). **คุณธรรมนำชีวิต พลิกวิกฤตเป็นโอกาส**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันชาติ.
- จักรพงษ์ อยู่บางช้าง. (2563). **การเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน**. <<https://bit.ly/2N5s7>> (สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2563).
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). **สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว**. Veridian E-Journal, Slipakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 737-747.
- วิมาลี วิวัฒนกุลพาณิชย์. (2565). **สื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ทักษะจำเป็นต่อความเป็นมืออาชีพในการทำงาน** ผู้นำองค์กรควรเรียนรู้. <<https://www.smethailandclub.com/management/8356.html>> (สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2565).